

GYENGE ANIKÓ

Szerzői jog az új Polgári Törvénykönyvben*

Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium 2007. január 1-jén a honlapján közzétette a tervezett új Polgári Törvénykönyv összes könyvének első, indokolással ellátott normaszöveg-tervezetét (a továbbiakban: Tervezet). Az IRM a dokumentumot nyilvános vitára bocsátotta,¹ arra bárki tehet észrevételeket, sőt, egy nyilvános on-line fórumon lehetőség van a minisztérium munkatársaival egyes kérdések megvitatására is.²

A Tervezet a szerzői jogra, illetve a szerzői jogot is magába foglaló nagyobb jogterületre, a szellemi alkotások jogára vonatkozóan is tartalmaz szabályokat. Mivel ezek a hatályos Ptk. szabályaihoz képest – a publikált formában való elfogadásuk esetében – koncepciónálisan és a részleteket tekintve is jelentékeny változást hoznának a szerzői jogi szabályozási rendszer struktúrájába, ezért érdemes vizsgálat alá venni a Tervezetet.

A vizsgálat eszközei

Figyelemmel arra, hogy a jogszabály-előkészítés jelen szakaszában kulcsfontosságú a normaszöveg-tervezetekhez fűzött indokolás (hiszen a jelenlegi fázisban a konkrét normaszövegből és az indokolásból csak együttesen következtethető ki az előkészítők pontos szándéka), ezért a jelen tanulmány is komplex módon, a normaszövegre és az indokolásra is kiterjedően vizsgálódik. Az indokolás közzétett formája egyébként is sajátosan Janus-arcú ma még: inkább azt lehet megtudni belőle, hogy az előkészítők bizonyos megfontolásokat miért vetettek el és még nem

azt, hogy miért éppen azok a szabályozási megoldások kerültek be a szövegbe, amelyek ott olvashatók (ami természetesen a szövegezés jelenlegi, kezdeti fázisában érthető és indokolt, később azonban éppen emiatt még alapos átdolgozást tehet szükségessé).

A tanulmány – az előbb említett meghatározó szemponton túl – figyelembe veszi a kormányhatározatban elfogadott szabályozási koncepcióban³ meghatározott általános és a témához kapcsolódó speciális szabályozási irányelveket is. Tekintettel arra, hogy a szellemi alkotások új Ptk-beli szabályozása kapcsán számos tanulmány, előkészítő elemzés jelent meg,⁴ jó részt azok tollából, akik a Ptk. előkészítésében egyébként is részt vettek, ezért a tanulmány az ezekben fellelhető érvanyagot is figyelembe veszi törekedve arra, hogy az ott leírtak felesleges ismétlését elkerülje.

Figyelemmel arra, hogy a Tervezetben két egységben található kifejezetten a szerzői jogra vonatkozó szabályok, ezért a tanulmány az általános jellegű észrevételeket követően szintén két részre tagolódik, szükség szerint vizsgálva a kódex-tervezet egyéb alkalmazandó szabályait is.

Az elemzés során szükségszerűen azok az általános szabályozási elvek jelentettek vezérfonalat, amelyek a Koncepcióban is ilyenként jelentek meg. Így különösen az, hogy „a szabályok egyazon törvénykönyvbe foglalása addig kívánatos és célszerű tehát, amíg az összefoglalandó normák módszerbeli egysége fennáll, és amíg a rendszerbe illesztés a kodifikáció előnyeit: a rendszertani racionalitást, az ökonomikus és ellentmondásmentes törvényszerkesztést, a terminológia biztonságát, a világos és áttekinthető megoldásokat hozza magával.”⁵ Ezen túl meghatározónak tartottuk, hogy a Tervezet nem kívánja teljes mértékben inkorporálni a szellemi alkotások jogának ágazati törvényeit,

és alapelszűrően csupán arra szorítkozik, hogy „a szellemi alkotások és egyéb szellemi javak védelmének magánjogi természetét a Kódex is kifejezze, és egyben megfogalmazza saját szabályainak a külön törvényekhez kapcsolódó háttér-norma jellegét”,⁶ ahogy azt is, hogy a hatályos szabályozás ezen a területen „lényegi módosítást nem igényel”.⁷

Úgy véljük, hogy a Koncepcióból fent idézett részek olyan fontos alapelveket rögzítenek, amelyeknek különös jelentősége van a szellemi alkotások joga területén: ezeket tartjuk követendőnek annak ellenére, hogy a Tervezet mind a hatályban lévő Ptk.-hoz, mind a Koncepcióhoz képest nem teljesen azonos ponton húzná meg a kódexbe foglalandó témák határát – e megoldással viszont a legtöbb ponton egyetértünk (Ennek részletes elemzését és indokolását az egyes témáknál külön-külön végezzük el.)

Itt kell még megjegyezni, hogy a Tervezet szükségszerűen nem a szerzői joggal, hanem a tágabb jogterülettel, a szellemi alkotások joggal foglalkozik. Ezért a tanulmány nézőpontja is kettős: egyrészt törekszik a szerzői jogi szemmel való sajátos olvasatra, ahol pedig általános megállapítások tehetők, ott ezeket teszi meg.

Első Könyv, Hatodik rész, A szellemi alkotásokon és egyéb szellemi javakon biztosított jogok

2:200. § [A szellemi alkotások védelme]

1) Kell-e az új Ptk.-nak foglalkoznia a szellemi alkotásokkal, ha igen, milyen mértékben?

Arra az alapvető kérdésre, hogy a szellemi alkotások joga a polgári jog részét képezi-e,

A szerző a BME Média Oktató és Kutató Központjának és az MTA JTI Infokommunikációs Jogi Központjának kutatója, az ELTE ÁJK PhD hallgatója.

úgy tűnik, mind a gyakorlatot is vizsgáló szakirodalom, mind a Tervezetet előkészítők szerint egyértelműen „igen” a válasz.⁸ Mindebből alappal vonható le az a következtetés, hogy a kérdés nem kérdés, vagyis mindenki számára problémamentes a szellemi alkotások jogának a polgári jogon belül való elhelyezkedése, ahogy azt sem vonja senki kétségbe, hogy a terület kapcsolódik más jogágakhoz is: valamennyi szellemi alkotáson fennálló jog megsértésének vannak büntetőjogi szankciói, az ún. regisztrált jogok oltalmával kapcsolatos eljárások a közigazgatási jog területére tartoznak, de egyre több, „modern” jogterület is érintetté válik (elektronikus kereskedelem joga, hírközlési jog, médiajog). Nem is lehet ez a kérdés vitás akkor, ha valamennyi, a szellemi alkotások területére tartozó ágazati törvény⁹ megteremti a kapcsolatot a Ptk. és az ágazati szabályok között: az Szjt. általános jelleggel, az iparjogvédelmi ágazati szabályok pedig tematikusan (jellemzően a közös oltalmi tárgyakra vonatkozó jogok rendezésénél, a jogsértések következményeinél, illetve a szerződéseknek az adott törvényben nem rendezett kérdéseinél) utalnak a Ptk. háttérjogszabályként való érvényesülésére.¹⁰ Vagyis a rendszertani elhelyezést ezek a szabályok nem csak hogy elvégzik, de ezen túlhaladva pontosan be is határolják, hogy a Ptk. milyen terjedelemben szolgál háttérszabályként (hiszen ez a funkció nem minden esetben azonos terjedelmű).

Meg kell jegyezni, hogy az európai kodifikációs gyakorlat ennél még tovább megy: legtöbb esetben még csak ágazati törvényi szinten sem rendelkeznek a polgári jogi kódex háttérjogszabályként való érvényesüléséről: ennek a kapocsnak a megteremtése a bírósági, szakértői gyakorlatra, a tudományra és az oktatásra marad. A két legújabb polgári törvénykönyv, a holland és az orosz sem él ezzel a lehetőséggel, igaz, ezek a magyar jogalkotóhoz képest egészen más kodifikációs megoldást alkalmaznak: önálló könyvként kívánják inkorporálni a szellemi alkotások jogára vonatkozó teljes szabályrendszert a polgári törvénykönyvbe. Ez utóbbi, a Tervezetnek a polgári jogi kódex-jelleget előtérben tartó megoldásán túlhaladó lehetőséget – összhangban a Koncepcióval – szerencsésen elveti a Tervezet.

Közbevetésként megjegyezzük, hogy megvizsgáltuk az egyik gyakorlati tevékenységet magas elméleti szinten művelő szervezetnek, a Szerzői Jogi Szakértő Testületnek az Szjt.-vel kapcsolatos szakvéleményeit abból a

Arra az alapvető kérdésre, hogy a szellemi alkotások joga a polgári jog részét képezi-e, úgy tűnik, mind a gyakorlatot is vizsgáló szakirodalom, mind a Tervezetet előkészítők szerint egyértelműen „igen” a válasz.

szempontból, hogy a Testület milyen módon alkalmazza a Ptk.-t. Az elemzés, amelyben valamennyi, a Ptk.-t említő (összesen 34) véleményt tanulmányoztuk, a következő eredményt hozta: a megvizsgált döntések elsősorban többsége anélkül használja a Ptk. alapelveire,¹¹ tulajdonjogi,¹² általános¹³ és különös¹⁴ kötelmi jogi, a polgári jogi társaságra,¹⁵ a gazdálkodó szervezet fogalmára,¹⁶ illetve az öröklésre¹⁷ vonatkozó szabályait, hogy akár az Szjt.-beli utalószabályt felhívna, akár a hatályos Ptk.-beli deklarációra (místerint a szellemi alkotás a törvény védelme alatt áll), vagy az ágazati szabályokra utaló szabályra hivatkozna. Továbbmenve megállapítható, hogy olyan esetekben, amikor a Ptk. 86-87. §-aira szerepel hivatkozás, ez vagy a know-how védelemre utalás¹⁸ miatt, vagy a nem nevesített szellemi alkotások oltalma végett történik,¹⁹ de csak egyetlen esetben hivatkoznak magára a deklarációra (itt oda-vissza utalás szerepel),²⁰ vagy a védelem tartalmát az ágazati szabályokra hagyó utalásra.²¹ Ha tehát egyáltalán érdemi hivatkozást találunk a hidat teremtő szabályokra (és nem tekinti az SZJSZT eljáró tanácsa a híd létezését evidenciának), akkor az szinte minden esetben csak az Szjt. 3. §-án keresztül történik.²²

A szakértői vélemények, a nemzetközi trendek és a gyakorlat ismeretében, valamint a magyar jogrendszer szerkezetéről mondottak fényében különösen mondható, hogy – a Magyar Szabadalmi Hivatal kivételével – valamennyi publikált vélemény mégis emellett foglalt állást, hogy azt a hatályos, de gyakorlatilag csak deklaratív erővel rendelkező szabályt,²³ aminek értelmében a szellemi alkotás a törvény védelme alatt áll, átfogalmazva ugyan, de fenn kell tartani. Abban az esetben, ha az előkészítők fenn kívánják tartani e hagyományosnak is tekinthető deklarációt (noha ennek szükségességét a fentiek alapján mi is megkérdőjelezzük), megfontolandó, hogy az indokolás a fent kifejtettek *ellenében is fennálló* indokokra térjen ki. A Tervezet e szakaszhoz írott indokolása a következő indokát adja annak, hogy ezt a deklarációt el kell helyezni a törvényben: a Tervezet szerint nem az egyes törvényeknek kell deklarálniuk a Ptk. háttérjogszabály-jellegét, hanem „az egyes törvények részletes magánjogi szabályozásának kell a Javaslat elvi tételein nyugodnia”.

Ebből az indokolásbeli fordulatból az is következtethető, hogy az ágazati törvények utaló szabályai feleslegesek lennének. Ezzel már csak amiatt sem lehet egyetérteni, mivel a

joggyakorlat elsősorban az ágazati törvényeket alkalmazza és csak másodsorban „nyúl vissza” a Ptk.-hoz (és ezt is inkább az ágazati törvények utalószabályain keresztül, mint a Ptk. vonatkozó szabályain keresztül teszi), ezért gyakorlati szempontból éppen az ágazati törvények utaló szabályai a lényegesebbek. Akkor lenne fordított a helyzet (vagyis a gyakorlat akkor jutna el a Ptk.-n keresztül az ágazati szabályokig), ha nem lenne a szellemi alkotások joga kellően mélyen beágyazódva a polgári jogba, ha egyáltalán az nem lenne egyértelmű a köztudatban, hogy hol is kell keresni a speciális szabályokat.

Az indokolásban kifejtettekkel szembeni érvként merül fel az a szabályozási hagyomány is, miszerint az adott speciális törvény jelöli ki, hogy mit kell háttérszabályának tekinteni, és nem a háttérszabályban van elhelyezve utalás arra vonatkozóan, hogy az mely más szabályoknak szolgál ekként. (Ha ez utóbbi elv érvényesülne, a Ptk.-nak külön fejezetben, hosszú felsorolásként kellene tartalmaznia mindazokat a szabályokat, amelyeknek háttérszabálya.)

Mindezek tükrében érdemes lenne újra megfontolni, hogy a szabályozás hagyományán kívül (ami egyébként önmagában is tiszteletreméltó alap lehetne) milyen indokok támasztják még alá, hogy a Ptk. tartalmazza a szellemi alkotások védelmére vonatkozó deklarációt és azt az utalást, amely szerint a konkrét szabályokat az ágazati törvények határozzák meg. Ilyen ok lehet a Tervezet kódex-jellegére való utalás, amely ugyan a Koncepcióban általánosságban részletesen kifejtésre kerül, itt azonban nem történik rá utalás.

2) Rendszertani elhelyezés

A jelen fejezet 3) pontjával szorosan összefüggő kérdésben itt csak jelezzük, hogy elfogadhatónak tartjuk az előkészítőknek azt a döntését, miszerint a szellemi alkotásokon és egyéb szellemi javakon biztosított jogok a Tervezet II. Könyv A személyek VI. Részeként, a személyhez fűződő jogoktól elválasztva jelennek meg, amely egy késhegyig menő szakmai vita többé-kevésbé jó kompromisszumos lezárásának tűnik. Ugyanakkor ezzel kapcsolatban kifejezetten hasznos lenne azt a két gondolatkört megjeleníteni az indokolásban, amely a legújabb tendenciák figyelembevételével (is) a Tervezet által választott megoldást támasztja alá: először is az, hogy a szellemi tulajdoni jogelméleti felfogás erősödik, és nemzetközi, valamint európai uniós szinten evidenciaszámba megy, illetve az újonnan születő jogi aktusok révén egyre nagyobb arányban hódít teret (erre FICSOR MIHÁLY hívja fel a figyelmet²⁴); másrészt egyre intenzívebb

a terület más emberi jogokból (és nem csupán a tulajdonjogból) való leszámaztatására való törekvés is, ami pedig szoros kötődést jelent a Személyek könyvhöz (erre vonatkozóan pedig FALUDI GÁBOR ad részletes elemzést²⁵).

Ezt az elválasztást a jogkövetkezmények szintjén is meg kellene tenni, ennek módjára az alábbiakban javaslatot teszünk.

3) *Hogy kell hívni ezeket a jogokat?*

Ezzel a kérdéssel kapcsolatban előre kell bocsátani, hogy a terminológia – „szellemi alkotásokon és egyéb szellemi javakon biztosított jogok” a korábbi egyszerű „szellemi alkotásokhoz fűződő jogok” helyett – elfogadhatónak tűnik, bár önmagában a „szellemi javak” kifejezés problematikus lehet. A „javak” szónak a használatát amiatt vezetné be a Tervezet, hogy teljesen le legyen fedve valamennyi, hagyományosan ehhez a széles értelemben vett jogterülethez tartozó oltalmi forma, amelyet alkotásnak viszont nem lehetne nevezni (pl. földrajzi árujelző). Akár a földrajzi árujelző tekintetében is ki lehet azonban mutatni közvetve ilyen alkotást (az adott földrajzi területre jellemző előállítási módot és hozzá kapcsolódó minőségi követelményrendszert), mivel ugyanolyan alkotó folyamatról és ennek eredményeként létrejövő alkotásról beszélhetünk, mint egy eljárási szabadság esetében, hiszen itt sem csak magának a megnevezésnek az oltalmáról van szó, hanem az attól elválaszthatatlan eljárásról és annak eredményeként létrejövő produktumról. Emiatt a szellemi alkotás kifejezés alkalmazható a földrajzi árujelző tekintetében is.

További probléma a „szellemi javak” kifejezéssel, hogy igen nehezen fordítható.

Pontos megfelelője angolul a „goods”, németül a „Güter” lehetne, amelyek azonban éppen a szellemi alkotások joga területén (a közösségi jogban különösen) a magyar „áru” kifejezés megfelelői. Azaz kifejezetten félreérthető és igen nehezen lenne magyarázható, hogy mit is ért rajta a jogalkotó.

Ráadásul az e terminológia melletti döntést (amely egyértelműen látszik a norma-

szövegből) nem szabadna azzal relativizálni, hogy az indokolás visszahozza a „termék” fogalmát, mint egyfajta átfogó kifejezést,²⁶ mivel ez egyrészt (helyesen) nem tükröződik a szövegben, másrészt hasonló hibában szenved, mint a többi, a Tervezet által használt megnevezés: nem minden, a területhez tarto-

zó joghoz kapcsolódik „termék”. Ráadásul az oltalom nem is mindig magát a terméket illeti, hanem például csak annak megjelölését. Itt meg kell azt is jegyezni, hogy Tervezet szerinti megfogalmazásból („szellemi alkotásokon és egyéb szellemi javakon biztosított jogok”) az következne, hogy a „javak” kifejezés lenne az átfogó fogalom és azon belül helyezkednének el az alkotások. Ezért tisztább terminológia jönne létre, ha a termék szó az indokolásból is kikerülne.

A Tervezet indoklásában kifejezetten célszerű lenne elkerülni az „alulmaradt” tudományos álláspont minősítését. A szellemi tulajdon kifejezés használata ugyanis nem egyszerűen „népszerű”, nem egy „széles körben alkalmazott metafora”, hanem – ahogy azt az Indoklás helyesen ki is fejti – számos nemzetközi egyezmény és az Európai Unió legtöbb, e területre vonatkozó jogi aktusa ezt a kifejezést használja. Nem hisszük, hogy ez a kifejezés fogalmilag kevésbé lenne „szabatos”, mint a szellemi alkotások és más szellemi javak (különösen a termékek), ezért ezt a minősítést is elhagyni javasoljuk, sőt, megjegyezzük, hogy a szellemi tulajdon kifejezés fordítása, a nemzetközi és európai uniós tárgyalások folyamán való használata kifejezetten egyszerűbb lenne. Itt meg kell jegyezni, hogy a védjegyek esetében nem mindig áll fenn az alkotás-jelleg, mivel ezek oltalmához (az egyéb feltételek fennállása esetén) elegendő a megkülönböztető jelleg. Ebből a szempontból a szabályozás alá tartozó területekre a szellemi tulajdon fogalma lenne a megfelelő terjedelmű kifejezés, bár azt nem vitatjuk, hogy az olyan alkotástípusok esetében, amelyekben személyhez fűződő

jogok is fennállhatnak, a szellemi alkotások joga kifejezés adekvátabb lehet.

Ezen a ponton hangsúlyozni kell azonban azt is, hogy a szellemi alkotások joga területén szinte kezdettől fogva érvényesült a nemzetközi jelleg, számos nemzetközi egyezmény biztosította a jogosultak külföldi oltalmát. Ez a nemzetközi egyezményrendszer az

utóbbi időben újra intenzív fejlődésen ment át, és ezzel párhuzamosan (részben ennek hatására részben ettől függetlenül) az Európai Unió is aktív jogharmonizációs célú tevékenységet fejt ki, sőt bizonyos önálló, közösségi szintű oltalmi formák is megjelentek már (ld. a bevezetőben írottakat). Ezek mind

a szellemi tulajdon kifejezést használják. Mindezek miatt kifejezetten az tekinthető megfelelő jogalkotói attitűdnek, amely a lehető legteljesebb mértékben igazodik ezekhez a determinációkhoz és csak ott és annyiban tér el tőlük, ahol és amennyiben ez a hazai joggyakorlatot segíti, egyszerűsíti.

Ide kapcsolódóan jegyezzük meg, hogy különösnek tartjuk azt a kijelentést, miszerint „*a dologi jogn kívül önállósult más kizárólagos magánjogi jogosultságok ma már nem igényelnek tulajdonjogi igazolást*”.

Itt nem világos, hogy az előkészítők a polgári dologi jogi igazolást, vagy az alkotmányjogi tulajdoni garancián keresztül történő igazolást nem tartják már szükségesnek. Mindenesetre itt emlékeztetni kell arra, hogy a magyar Alkotmánybíróság valamennyi, a szellemi alkotások jogának alapjogi megítéléséről szóló döntése az alkotmányos tulajdonjog részeként ismerte el az utóbbi években mind az iparjogvédelmet, mind a szerzői jogot.²⁷

Az Európai Emberi Jogi Bíróságnak az Emberi Jogok Európai Egyezményét értelmező, ilyen tárgyú ítéletei elsősorban a szellemi alkotások jogának a nemzetközi egyezményekben emberi jogként elismert tulajdonjoggal való kapcsolatát emelik ki.²⁸ (Az Európai Unió Alkotmányos Szerződésének 17. cikk (2) bekezdése szintén a tulajdonjog körében ismeri el a szellemi tulajdon oltalmát.) Mind- ezidáig csak igen kevés, jellemzően hosszú alkotmánybírói gyakorlattal rendelkező országban mondta ki az alkotmánybíró vagy más bíróság a szellemi alkotások más alapjogokból való leszámaztathatóságát.²⁹ Álláspontunk szerint ez önmagában is igazolja, hogy szükség van az alkotmányos tulajdonvédelmi, többféle belső tulajdonsággal rendelkező kizárólagos jogot alkotmányos szinten összefogó igazolásra, sőt, ez adja a stabil alapot a polgári jogi védelemnek. Egyetértünk tehát azzal, hogy a jogterületnek egyéb alapjogi megalapozottsága is van (az egyes szellemi alkotásokkal kapcsolatban biztosított személyhez fűződő jogok esetében nyilvánvaló az emberi méltóság alapjogának háttere, illetve a különböző korlátozások esetében az oktatás, a kultúra, a tudományos élet szabadsága, illetve az információszabadság is), de ezek vagy konkurálnak mások hasonlóan elismert jogaival, vagy csak egy-egy területen szolgálnak alkotmányos/emberi jogi háttérként (különösen a szerzői jog területén³⁰).

A fentiekre tekintettel e kérdéskörrel kapcsolatban a fogalomhasználat alaposabb átgondolását, a minősítések kerülését és a tulajdonjogi igazolás szükségtelenségére való utalás törlését tartanánk a további munka folyamán megfontolandónak.

A szellemi tulajdon kifejezés használata ugyanis nem egyszerűen „népszerű”, nem egy „széles körben alkalmazott metafora”, hanem – ahogy azt az Indoklás helyesen ki is fejti – számos nemzetközi egyezmény és az Európai Unió legtöbb, e területre vonatkozó jogi aktusa ezt a kifejezést használja. Nem hisszük, hogy ez a kifejezés fogalmilag kevésbé lenne „szabatos”, mint a szellemi alkotások és más szellemi javak.

2:202. § [A szellemi alkotások megsértésének szankciói]

E szakasz megítélésével kapcsolatban különösen fontos szerepet játszik az, hogy 2006 folyamán lezajlott a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről szóló 2004/48/EK irányelv átültetése a magyar jogba.³¹ Az ágazati törvények (ezek között az Sztj.) ennek nyomán az irányelvvvel összhangban álló, kiegyensúlyozott jogérvényesítési eszközrendszer tartalmaznak, amely csupán olyan mértékben támaszkodik a Ptk.-ra, amilyen mértékben ez maguk az ágazati törvények jelölik ki utaló szabályokkal.

A hatályos szabályozási rendszer szerint ugyanis az Sztj.-ben meghatározott szankciórendszer bővebb, részletesebb, mint a Ptk. hatályos utaló szabálya alapján egyébként rendelkezésre álló, a személyhez fűződő jogok esetében is alkalmazható szankciórendszer. Az Sztj. biztosítja a széles körre kiterjesztett adatszolgáltatási igényt, előírja a jogsértéssel elért gazdagodás visszatérítését is, illetve több eszközt nyújt a sérelmes helyzet megszüntetésére vonatkozóan is (a jogsértéssel előállított dolgok lefoglalását, meghatározott személynek történő átadását, kereskedelmi forgalomból való visszahívását). Ezek az eszközök teljes terjedelmükben az Sztj.-ben (és a többi ágazati törvényben) kerültek szabályozásra, a hatályos Ptk.-ban rövidebb, „anya”-szabályaik találhatók csak, így a peres eljárásokban a felek igényeiket nem is a Ptk.-ra, hanem az ágazati törvények megfelelő szabályaira alapítják.

Az egyetlen, a hatályos Ptk. által a hatályos ágazati törvényekhez képest jelenleg nyújtott plusz jogi eszközt, a közérdekű bírságot a gyakorlatban jelenleg nem alkalmazzák – nem csak a szellemi alkotásokkal kapcsolatos jogsértések kapcsán, hanem általában sem (ezt éppen ezért a Tervezet sem kívánja átvenni az új igény-rendszerbe). Az egyetlen, nem objektív alapú jogkövetkezmény, a kártérítés különböző típusainak alkalmazhatósága az ágazati törvényekben szereplő, a Ptk. kártérítési szabályára visszautaló normán alapul. Vagyis lehet mondani, hogy valamennyi ma alkalmazott jogkövetkezményre vonatkozóan rendelkeznek az ágazati törvények, éppen a könnyebb alkalmazhatóság okán.

A Tervezet meg kívánja szüntetni a személyhez fűződő jogok nem vagyoni jellegű megsértése esetén alkalmazandó kártérítést (a korábbi nem vagyoni kártérítés helyett alkalmazott kártérítést), amelyet a szellemi alkotásokon fennálló jogok megsértése esetében is alkalmazni lehet. Erre vonatkozóan önálló, a személyhez fűződő jogi jogkövetkezmények között elhelyezett szankciót, sérelemdíjat vezet be.³² Mivel ez a szankció típus a Tervezet szerint már nem a kártérítés egyik altípusa lesz és nem is a kártérítési szabályok között került elhelyezésre, ezért az ágazati törvényeknek a Ptk. kártérítési szabályaira való utalószabálya sem fogja fedni. E szabály bevezetésének szükségessége és a dogmatikai tisztázás céljának elemzése jóval túlterjed e tanulmány határain, de talán érdemes erre különös figyelmet fordítani, mivel ez lenne az egyetlen olyan szankció típus, amely az ágazati szabályokban nem szereplő, teljesen új igény lenne a szellemi alkotásokon fennálló jogok jogosultjai számára. Tekintve pedig, hogy az ágazati törvények célja, hogy valamennyi érvényesíthető jogorvoslati eszköz egy helyen, egységesen szerepeljen bennük, ezért mindenképp az lenne szerencsés, ha a sérelemdíj alkalmazhatósága végeredményben majd az ágazati törvényekben jelenne meg, a tervezetbeli, a sérelemdíjat részleteiben rendező szabályra való utalásként (a kártérítési szabályokra utaló normához hasonlóan).

Még ha azt nem is vitatjuk, hogy a sérelemdíj bevezetésére szükség van, mégis megjegyzésre érdemes az a kodifikációs technika, ahogy a Tervezet ennek az alkalmazhatóságát a szellemi alkotásokra vonatkozó jogok megsértése esetében biztosítaná. Ugyanis, bár a sérelemdíj a Tervezet indokolása szerint kifejezetten a személyhez fűződő jogok nem vagyoni jellegű megsértése esetén alkalmazandó kártérítés lenne, a 2:202. § alapján a szellemi alkotásokon fennálló bármely jog (így nem csak a személyhez fűződő, hanem a vagyoni jogok) megsértése esetében alkalmazandó lenne. Amennyiben a sérelemdíjat a szellemi alkotásokon fennálló jogok megsértése

esetén is alkalmazandó szankcióvá kívánják tenni az előkészítők, akkor azt – a személyhez fűződő jogokhoz hasonlóan – a szellemi alkotásokon fennálló jogok közül is csak a

személyhez fűződő jogok esetében lenne szükséges és célszerű bevezetni. Amennyiben mégis valamennyi (vagyoni vagy személyhez fűződő jogi jellegű) jogsértés esetében alkalmazandó lenne az egyébként csak személyhez fűződő jogok megsértése esetében érvényesülő szabály, a javaslattevők éppen a korábban deklarált elvvel kerülnének ellentmondásba, miszerint a Tervezet nem kívánja sem a személyhez fűződő, sem a tulajdonjogi szabályokhoz kötni a teljes területet, hanem deklarálja az ebből a szempontból való függetlenséget, vagy legalábbis a középen állást.

Kifejezetten furcsa egyébként az a megfogalmazás, amely szerint „*a külön törvényben meghatározott igényeken kívül, illetve ilyenek hiányában*” a személyhez fűződő jogok megsértésének szankcióit kell alkalmazni. Az igény általában véve az ágazati törvényekben részletesen meghatározott jogok megsértésekor keletkező jogérvényesítési lehetőség, amelynek konkrét eszközei a szankciók, jogkövetkezmények. Emiatt igen különösnek mondható, ha a Tervezet szankciót kíván biztosítani akkor is, ha igény egyáltalán nem is keletkezik („*ilyenek hiányában*”). Sőt, a szöveg értelmezhető úgy is, hogy magukat a fenti értelemben vett igényeket (amelyek tehát az ágazati törvények alapján állnak fenn) szintén bővíteni kívánja a jogalkotó („*igényeken kívül*”). Ez a megoldás további részleteket mellőző meghatározatlansága miatt jogbizonytalansághoz, a közösségi előírásokon való túlterjeszkedése miatt pedig Magyarország ellen kötelezettségszegési eljárás megindításához vezethet.

Megjegyzendő, hogy még abban az esetben sem lehet párhuzamosan előírni teljesen azonos tartalmú szankciókat a Tervezetben és az ágazati törvényekben, ha az igény és a jogkövetkezmény kifejezést azonos tartalmúnak tekintjük: ez súlyosan sértene az arányosságnak az Alkotmányból, valamint a méltányosságnak és az igazságosságnak a 2004/48/EK irányelv 3. cikkéből fakadó követelményét.

Álláspontunk szerint e rendelkezésre egyáltalán nincs szükség, mivel az ágazati törvények (pl. az Sztj.) teljes terjedelmében tartalmazzák a jogsértések esetén érvényesíthető igények listáját. Legfeljebb abban az esetben, ha a sérelemdíj bevezetésére valóban sor kerül, érdemes annak a szabályai körében elhelyezni egy utalást arra, hogy sérelemdíj követelhető a szellemi alkotásokon fennálló személyhez fűződő jogok megsértése esetén is, illetve ezt követően az ágazati törvényeket kiegészíteni majd a sérelemdíj alkalmazhatóságára való utalással.

Végül megjegyezzük, hogy jelenleg a szakasz címe félrevezető, ugyanis nem a szellemi alkotások, hanem az azokon fennálló jogok megsértése esetén kell alkalmazni a jogkövetkezményeket.

Ötödik könyv, Harmadik rész, Negyedik cím, Negyedik fejezet [A licencia szerződés] 5: 341-349. §-ok

A Ptk. Koncepciójának hangsúlyozott, általános alapelve volt, hogy csak abban az esetben kell (és lehet) bevezetni új típusú szabályozást (a mi esetünkben egy teljesen új szerződéstípust), ha arra a gyakorlat, illetve az elmélet komoly igényt támaszt (mert ez a rendszertani racionalitás, az ökonomikus és ellentmondásmentes törvényszerkesztés, a terminológia biztonsága, a világos és áttekinthető megoldások céljának eleget tesz³³). A licencia szerződés bevezetésének okaira – amely teljesen új szerződéstípus lenne – részletes indoklás sem a Koncepcióban, sem a Tervezetben nem jelent meg.

A Koncepció azt a kérdést, hogy legyen-e önálló licencia szerződési fejezet, pozitívan válaszolta meg.³⁴ Annak ellenére tette ezt, hogy a Koncepció maga is jelezte, hogy a szellemi alkotások és (akkori terminológia szerint) más szellemi jóságok szerződési szabályai jellemző módon más országok jogrendszerében sem a polgári törvénykönyvben, hanem az ágazati törvényekben kerülnek elhelyezésre,³⁵ és csak egy különleges esetben (a kiadói szerződés szabályozásánál) térnek el ettől és kerül a szabály a polgári törvénykönyvbe, vagy másutt a kereskedelmi törvénybe.

Ez persze önmagában nem indokolja egy teljesen önálló szerződéstípus generálását ezen a területen. Egyrészt a Koncepcióban említett egyetlen, a kiadói szerződést eltérően kezelő országban, Németországban is egy igen régi, hagyományosan külön kezelt szabályról van szó, amely a bevezetésekor sokkal inkább versenyjogi típusú oltalmat és nem szerzői jogit biztosított, másrészt ennek megfelelőjét (amire a Koncepció másik példaként hivatkozik) a régi magyar jogban is megtaláljuk: a kereskedelemről szóló 1875. évi XXXVIII. tc. II. rész 8. cím tartalmazott a kiadói szerződésre vonatkozó szabályokat, ezt azonban már a szerzői jogról szóló 1884. évi XVI. törvénycikk³⁶ és az 1921. évi LIV. törvénycikk³⁷ is kiegészítette értelmező szabályokkal, az 1969. évi III. törvény³⁸ pedig kifejezetten áttemelte a szerzői jogi törvénybe (és ezt a szabályozási megoldást követi az új Sztj. is³⁹). Jól látható tehát, hogy a kiadói

szerződés külön szabályozása kivételes jellegű, amelyet ráadásul a magyar jogalkotó már régen felszámolt, éppen ezért ez a történeti tény aligha lehet indoka újfent a külön szabályozás megalkotásának.

A Koncepció további okként jelöli meg az önálló licencia szerződéstípus kialakításának szükségességére azt,⁴⁰ hogy a különböző ágazati törvények eltérő mélységben és eltérő módon szabályozzák a szerződések tartalmát és ennek fenntartása nem mindenhol indokolható. Amiatt különös ennek az érvnek a felhozatala, mivel a szellemi alkotásokra és más szellemi javakra vonatkozóan a Tervezet maga erősíti meg, hogy nem kívánja az eltérő megoldásokat megszüntetni, hiszen csak ott lenne alkalmazandó, ahol a külön törvény nem tartalmaz speciális szabályt (vagyis a Tervezet azt nem kívánja megakadályozni, hogy az ágazati szabályok tőle – egymástól akár különböző irányokban – eltérjenek).⁴¹ Abban az esetben, ahol teljesen eltérne a szabályozás szintje az eddigiektől (ld. különösen egyes szerzői szomszédos jogi jogosultak szerződéseit), ott ráadásul éppen az lehet a benyomásunk, hogy túl mélyen és szükségtelen részletességgel kívánja a Tervezet szerinti szabályozás rendezni a területet.

Mindenesetre jelentős változásként kell értékelni a Tervezetben a korábbi Koncepcióhoz képest azt, hogy a Tervezet előkészítői már további funkciókat építettek be a licencia szerződés fejezetbe. Itt elsősorban azt az új elemet kell megemlíteni, hogy a licencia szerződés szabályai lennének alkalmazandók nem csak a szellemi alkotások és más szellemi javak tekintetében kötött szerződésekre, hanem a kereskedelmi név használatának engedélyezésére, illetve más, törvényben meghatározott, nem dolgon fennálló kizárólagos vagyoni jog hasznosítására vonatkozó szerződésre és a személyhez fűződő jog gyakorlása körében a hozzájárulás megadására [4: 1. § (3) bekezdés].

Még az alkalmazhatóság szélesítése mellett is úgy tűnhet azonban, hogy a Tervezet előkészítői továbbra sincsenek meggyőződve a szabályozás ilyen formában való szükségességéről, mivel a szellemi alkotásokra és egyéb szellemi javakra vonatkozóan meg is állapítják, hogy az ágazati törvényi sza-

bályokat és az ezeknek háttérszabályaként működő Ptk.-szabályokat a bírói gyakorlat eddig aggálytalanul alkalmazta.⁴²

Vitatható tehát a rendszertani racionalitás megvalósulása, ha a Tervezet egy kategória alá von egymástól igen különböző jellegű jogokat. Egyértelműen ide tartozónak tekintené a Tervezet a szellemi alkotásokon és más szellemi javakon fennálló jogokkal összefüggő hasznosítási szerződéseket, amelyeknek *valamennyi* szükséges, speciális szabálya már szerepel az ágazati törvényekben. Nem tartoznának a szabályozás hatálya alá viszont – értelemszerűen – a földrajzi árujelzők, mint szellemi javak, hiszen ezek hasznosítására nem lehet szerződést kötni.

Már itt megmutatkozik, hogy még a szellemi alkotások és más szellemi javak területén sem lehet homogén szabályozást kialakítani.

A más törvényben biztosított kizárólagos, nem dologi vagyoni értékű jogok közül a Tervezet egyértelműen csak a frekvenciahasznosítás továbbengedésére vonatkozó szerződéseket tekintené idetartozónak [az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény 84. § (5) bekezdése alapján]. Ez a szerződésfajta persze önmagában egyáltalán nem olyan jelentőséggű, hogy a Ptk.-ban külön nevesített szerződéstípust (vagy az alá besorolást) érdemelne. Még csak nem is a frekvencia monopolhelyzetű tulajdonosa, az állam és a frekvenciát használó szervezet/személy között kötött szerződésre vonatkoznának a Tervezet szabályai (helyesen, hiszen ezeknek a szerződéseknek a tartalmát a kijelölő közigazgatási határozatok illetve pályázati kiírások határozzák meg és aligha lenne szükség értelmezésükhöz a Tervezetbeli kisegítő normákra). A Tervezet azokra az elenyésző számú esetekre koncentrálna, amikor a frekvencia hasznosításának továbbadásáról rendelkeznek a felek. Ha egyáltalán köthető ilyen „továbbadási” szerződés (mert ez igen sok esetben kizárt), annak tartalmát is erősen determinálja az állam és az első hasznosító közötti jogviszony tartalma. Tekintve azt is, hogy a frekvencia hasznosítását pályázati eljárás előzi meg, amelyben részletesen rendezésre kerül a használat célja és módja, és ettől a „továbbadási” szerződésben sem lehetne eltérni, igen nehéz lenne azokat az

értelmező/kisegítő szabályokat alkalmazni ezek vonatkozásában, amelyeket a Tervezet megállapít. Meg kell jegyezni azt is, hogy ennek a kérdéskörnek a legérzékenyebb része (a műsorszórás célú frekvenciák használatba adásának szabályozása) jelenleg átfogó felülvizsgálat alatt áll, részletszabályainak kidolgozásánál egyáltalán nem lenne szerencsés a jogalkotó kezének megkötése. A szükséges szabályok elhelyezésére az Eht-ban, illetve a leendő médiaszabályozásban nyílhat megfelelő lehetőség.

Még a Tervezet előkészítői szerint is kétséges, hogy a domainnév, mint lényegében elektronikus hírközlési azonosító használatára adott engedély eleget tesz-e a licenciac szerződés feltételeinek,⁴³ de álláspontunk szerint ugyanennyire kétséges a más típusú hírközlési azonosítók (telefonszámok) használatára vonatkozó szerződések besorolhatósága is, hiszen ezekben az esetekben szintén kizárt a nem kizárólagos hasznosításra vonatkozó engedélyezés.

Így tehát a Tervezet szerinti szerződéstípus bevezetésének – a rendszertani racionalitás vezérlő elvének megtartásával – az egyetlen érdemi hozadéka a személyhez fűződő jogok, illetve a kereskedelmi név használatára kötött szerződések területén (és esetlegesen – a szabályozás megtartása esetén – a know-howra vonatkozóan) lenne, mivel az ilyen típusú jogok hasznosításának semmilyen szabálya sincs jelenleg. Ezen a területen egyet lehet érteni a fő szerződési szabályok kimondásával, különös tekintettel arra, hogy egyes személyhez fűződő jogok (névhez való jog, képmáshoz, hanghoz való jog) kommercializálódása felveti a gyengébb fél védelmének ilyen típusú erősítésének igényét.

Az ökonomikus és ellentmondásmentes törvényszerkesztés elvével nem biztos, hogy összhangban áll az, hogy a Tervezet az általános polgári jogi szabályozás szintjét jelöli ki az egyes szerzői joggal szomszédos jogokra vonatkozó licenciac szerződések számára. Ezzel kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy az Sztj. nem véletlenül kizárólag a szerző és a felhasználó közti jogviszonyokat rendezi, és ezen túl csak azt mondja ki az 55. §-ában, hogy ezek a szabályok alkalmazandók a szerzői vagyoni jogok átruházására irányuló szerződésekre, valamint az előadóművészi teljesítmények felhasználására vonatkozó szerződésekre. Ezekben az esetekben a szabályozási cél a

magánautonómia és ezen belül a szerződési szabadság lehető legteljesebb tiszteletben tartása mellett elsősorban a szerződő felek közül a gyengébb védelmének, a természetes személy jogosult érdekeinek a biztosítása (pl. a szerző javára értelmezés elve, az ismeretlen felhasználási módra adott engedély semmissége, a bestseller-klauzula). Ezek a szempontok a hatályos szabályozással nem érintett jogosulti csoportok tekintetében nem állnak fenn, hiszen ezekben az esetekben nem magánszemély jogosultakról van szó, és jellemzően a szerződésekben egyenrangú felek állnak szemben egymással.

Itt meg kell jegyezni, hogy a Konceptió IV. 4. része is – éppen a hatályos szabályozással összhangban – kifejezetten azt hangsúlyozza, hogy „Az új Ptk. szerződési jogának sarkalatos elve a magánautonómia széleskörű elismerése, és az állami (bírói) beavatkozás jogi lehetőségeinek visszaszorítása. Ilyen beavatkozásra kivételesen és csak ott van szükség, ahol a szerződő felek jogi egyenjóságú és mellérendeltsége mögött – a szerződési feltételek meghatározására is döntő módon kiható – gazdasági (szakismereti stb.) egyensúlytalanság állapítható meg.”

Továbbá ha abból indulunk ki, hogy az Sztj. elsősorban arra az esetre nyújt szabályokat, amelyekben a szerző vagy az előadóművész a gyengébb helyzetben lévő fél, ráadásul a Tervezet (alapelvi szinten legalábbis) hasonló megfontolásokat követne, akkor különösen nem érthető, hogy miért írna elő például a többi szomszédos jogi jogosult szerződési tekintetében kötelező módon írásbeliséget. Ezekben az esetekben egyszerűen hiányzik az az erőviszonybeli eltérés, amely indokolná az Európában már ma is különösen szigorúnak számító szabályt, másrészt a gyakorlat sem követeli ezt meg, hiszen rendszeresen írásban kötik a szerződéseket és nem tudunk olyan esetéről, amikor az alakosság lett volna a vita tárgya. Különös helyzet alakulna ki e szabály elfogadásakor amiatt is, mert a szerzői jogi szerződési szabályok eredeti célja figyelmen kívül maradna: a szerzőket és az előadóművészeteket nem védené olyan erősen a szabályozás (hiszen az írásbeliség alól több fontos kivétel is szerepel az Sztj.-ben), a hangfelvétel-előállítók, filmelőállítók, rádió-, televíziószervezetek és az adatbázis-előállítók pedig kénytelenek lennének mindig figyelni az írásbeliség alaki feltételének betartására,

hiszen enélkül érvénytelenek lennének a szerződések.

Nem vitatjuk azt, hogy ettől eltekintve szükség lehet a hangfelvétel-előállítói jogokra, filmelőállítói jogokra, rádió- és televíziószervezetek jogaira és az adatbázis-előállítók jogaira vonatkozó felhasználási szerződések, illetve jogátruházó szerződések fő szabályainak rendezésére (legalább egyes szerződésértelmezést segítő rendelkezésekre e szerződések tekintetében is), de erre – ahogy az előadóművészek esetében is történik – az Sztj. keretében látunk megfelelő lehetőséget.

Hozzá kell tenni, hogy egyébként az Sztj. felhasználási szerződésekről szóló V. fejezete igen kis mértékű módosítással alkalmas lehetne arra, hogy a most nem érintett jogosultak szerződési tekintetében is általában alkalmazhatók legyenek az általános szabályok (kivéve a fent említett írásbeliségi megoldást). A szerves jogalkotás, az ökonomikus törvényszerkesztés elvének éppen az tenne eleget, ha a szomszédos jogi jogosultakra vonatkozó egyes szabályok az Sztj.-ben kerülnének elhelyezésre.

Végül meg lehet említeni, hogy nem felel meg a terminológia biztonságára vonatkozó elvárásnak az sem, ha a szellemi alkotások joga területén bevezetésre kerül egy teljesen új terminus-rendszer, amelyet azonban valójában a gyakorlatban soha nem fognak alkalmazni, hiszen – még ha a konkrét szabály esetleg nem is szerepel az érintett ágazati törvényben – a már meglévő és bevett kifejezésekre való lefordítás minden egyes gyakorlati esetben elkerülhetetlen lesz.

Mindezek után úgy tűnik, a licenciac szerződések esetében a Konceptióban kitűzött, a világos és áttekinthető megoldások alkalmazásának célja a Tervezetben nem valósul meg. Aligha mondható világosnak és áttekinthetőnek az, ha a szabályozás által lefedett legnagyobb területen (szellemi alkotások és más szellemi javak) a szabályok egyáltalán nem alkalmazhatók (földrajzi árujelző), vagy az ágazati törvények megismétlik a szabályokat, vagy eltérnek tőlük (szerzői jog, szabadalmi jog, védjegyjog), a további területeken pedig csak igen korlátozott terjedelemben alkalmazhatók a szabályok (frekvencia továbbengedélyezés, domainnév, telefonszám). Így a látszatra igen tág kört felölelő szabályrendszer a szerzői jog területén nem, esetleg másutt, viszont csak igen szűk – a személyhez fűződő jogokkal kapcsolatos szerződések – körében válthat ki érdemi hatást.

Jegyzetek

* A tanulmány kizárólagosan a szerző saját szakmai tudományos véleményét tükrözi.

¹ www.irm.gov.hu/?mi=18&katid=193&id=217&cikkid=3316 [2007. január 20.]

² www.irm.gov.hu/?forumid=6 [2007. május 14.]

³ Az új Polgári Törvénykönyv koncepciója. Elfogadta az 1003/2003. (I. 25.) Korm. határozat. Magyar Közlöny 2002/15. szám II. kötet. A továbbiakban: Konceptió.

⁴ Bacher Vilmos: A szellemi tulajdon védelme és az új Ptk. Polgári Jogi Kodifikáció 2000/3. pp. 23-31.; Boytha György: A szellemi alkotások joga és az új Ptk. Polgári

- Jogi Kodifikáció 2000/3. pp. 13-23., Ficsor Mihály Zoltán: A szellemi tulajdon és a Ptk. (észrevételek és javaslatok a polgári jogi kodifikációhoz). Polgári Jogi Kodifikáció 2001/2. pp. 27-30.; Görög Márta: Az elhunyt szerzőhöz kapcsolódó (személyhez fűződő) szerzői jogról. Polgári Jogi Kodifikáció 2005/4-5. pp. 38-42.; Faludi Gábor: Szerzői jog, iparjogvédelem és a Ptk. koncepciója. I-II. Polgári Jogi Kodifikáció, 2003/2. pp. 3-12.; 2003/3. pp. 3-14.; Bobrovsky Jenő: Rejtélyek és fortélyok. Hozzászólás az üzleti titok és a know-how kérdésköréhez a Polgári Törvénykönyv javasolt módosítása kapcsán. Iparjogvédelmi és szerzői Jogi Szemle 2006/4. pp. 162-204.; Boytha György: Reflexiók dr. Bobrovsky Jenő „Rejtélyek és fortélyok” című tanulmányához. Polgári Jogi Kodifikáció 2006/5. pp. 16-27., Faludi Gábor: Megjegyzések az új Ptk. tervezet know-how-ra vonatkozó szabályaihoz. Polgári Jogi Kodifikáció pp. 27-32., Ficsor Mihály: A Magyar Szabadalmi Hivatal észrevételei az új Polgári Törvénykönyv tervezetének a „licencia szerződésre” vonatkozó fejezetére. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 2007. április.
- ⁵ Koncepció 10. o.
⁶ Koncepció 11. o.
⁷ Koncepció Első könyv A személyek joga V. A szellemi alkotásokhoz fűződő jogok.
⁸ Ld. Bacher Vilmos im., Boytha György im. és Ficsor Mihály im.
⁹ A használati minták oltalmáról szóló 1991. évi XXXVIII. törvény; a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Szt.); a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény (a továbbiakban: Vt.); a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.); a formatervezési minták oltalmáról szóló 2001. évi XLVIII. törvény.
¹⁰ Szt. 7. § (6) bek., 15. § (3) bek., 26. § (3) bek., 30. § (2) bek., 35. § (3) bek.; Vt. 7. § (3) bek., 21. § (3) bek., 22. §, 26. § (2) bek. és 27. § (3) bek.; Szt. 3. § (továbbá speciális utalások találhatóak a 48. §-ban és a 86. § (1) bek.-ben, 94. § (1)-(2) bek.-ben].
¹¹ J1305.
¹² J0106.
¹³ J3903. szerződés megtámadásának szabályai, J2503. kártérítés szabályai.
¹⁴ J3402., J0602. vállalkozási szerződés, J3004., J0201. tervezési szerződés, J2503. kutatási szerződés, J0202. adásvételi szerződés.
¹⁵ J3301.
¹⁶ J3305., J2701., J1105.
¹⁷ J2904., J2505.
¹⁸ J1805., J0501., J2903.
¹⁹ J2802.
²⁰ J4002.
²¹ J3402.
²² J3704., J2403., J2004., J1402., J0797., J0205.
²³ 86. § (1) bekezdés.
²⁴ Ld. Ficsor Mihály im.
²⁵ Ld. Faludi Gábor im.
²⁶ Ld. Indokolás első bekezdése

- ²⁷ A magyar Alkotmánybíróság 1338/B/1992. számú határozatában mondta ki, hogy a szabaddalmi jogok védelme a tulajdon alkotmányos védelméből eredeztethető, ugyanis a vagyoni jogok ilyen jellegű oltalma az Alkotmánynak a tulajdont oltalmazó rendelkezéseiből következik. A szakirodalom ebből a döntésből eredezteti a szerzői jogok alkotmányjogi (az alkotmányos tulajdoni garanciából származó) megalapozottságát is. A 382/B/1995. és a 891/B/1990. AB határozat a közös jogkezelő szervezetek nyilvántartásba vételének MM rendeletben való szabályozását vizsgálta és kimondta, hogy a szerző vagyoni jogait, a díj feletti rendelkezést korlátozó jogkezelés szükséges, a közérdekre tekintettel nem valósítja meg a tulajdonhoz való alapvető jog aránytalan és ezért alkotmányellenes korlátozását. Éppen a szerzők érdekében való és egyedül a felhasználókat korlátozza abban, hogy a szerzővel díjazása tekintetében hátrányára állapodjanak meg. A 240/B/1993. AB végzés az üres hordozó díjak végrehajtási rendeletben történő szabályozásának alkotmányellenességével foglalkozott, de mivel a döntés előtt hatályba lépő új szerzői jogi törvényi szintre emelte a normát, az indítvány tárgytalanná vált. A 814/B/1990. AB határozat és a 303/B/1992. AB végzés szerint törvényalkotási tárgy a televíziós adások átvitelrendszerének meghatározása. A 14/1994. AB végzés pedig a járulékfizetés alkotmányos szabályozásáról rendelkezett.
- ²⁸ Legutóbb Id. az Anheuser-Busch Inc. kontra Portugália ügyben (Application no. 73049/01) 2007. január 11-én hozott ítélet.
²⁹ Ld. a német Alkotmánybíróság döntéseit, amelyek a kultúra szabadságára, a művészeti szabadságra és az emberi méltóság alapjára hivatkoznak. BVerfGE 30, 173 (1971. 02. 24.) Mephisto; BVerfGE 77, 240 (1987. 11. 03.) Werbung für eine Theateraufführung. BVerfGE 36, 321 (1974. 03. 05.) Schallplatten.
³⁰ Erről részletesen ld. Gyenge Anikó: Alkotmányossági kérdések a szerzői jogban. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle. 2003/5. pp. 13-25.
³¹ Egyes törvényeknek az iparjogvédelmi és a szerzői jogok érvényesítésével összefüggő módosításáról szóló 2005. évi CLXV. törvény.
³² Személyek Könyv. Harmadik Rész A személyhez fűződő jogok. III. Cím A személyhez fűződő jogok megsértésének szankciói. 2:214. §.
³³ Koncepció 10. o.
³⁴ Koncepció. 146. o.
³⁵ Koncepció 165. o.
³⁶ 6. § (4) bekezdés; 28. § ; 61. §.
³⁷ 6. § (4) bekezdés; 29. §.
³⁸ 31. §.
³⁹ 56-57. §.
⁴⁰ Koncepció 165. o.
⁴¹ Ide kívánkozik az a megjegyzés is, hogy noha a Tervezethez fűzött indokolás számos helyen hivatkozik arra, hogy a szabályok diszpozitív jellegűek, az eltérés egyértelmű lehetősége több esetben nem derül ki magából a normaszövegből, ami nehezíti a hatályos ágazati szabályokkal való összeolvasást.
⁴² Indokolás a licenc szerződés c. fejezethez. Bevezetés 3. bekezdés vége. 244. o.
⁴³ Tervezet 252. o.

HEGEDŰS BULCSÚ

A Nemzetközi Munkaügyi Szervezetet gyakorlati kódexe a munkavállalók személyes adatainak védelméről* (2. rész)

A Nemzetközi Munkaügyi Szervezetnek (*International Labour Organization*, a továbbiakban: ILO) a munkavállalók személyes adatai védelmére vonatkozó kódexe (a továbbiakban: kódex) több nemzeti jogalkotás

számára mutatott irányutatót, a magyar adatvédelmi gyakorlatban mindezidáig nem jelent meg. A tanulmánnyal ezen adaptációhoz kívánunk hozzájárulni oly módon, hogy a kódexben megfogalmazott rendelkezéseket, elvi követelményeket ismertetjük, kiegészítve azt a hazai adatvédelmi gyakorlatban kialakult gyakorlattal, mely kommentárt – a könnyebb átláthatóság érdekében – az éppen

tárgyalt rendelkezéshez lábjegyzet formájában csatolva tesszük meg.

5. Az adatok gyűjtése

A kódex a személyes adatok kezelésével kapcsolatosan megfogalmazott általános szabályokon túl részletes szabályokat tartalmaz

A szerző a KRE ÁJK meghívott előadója, az adatvédelmi biztos munkatársa.